θέλαμε δὲ θέλαμε βουτήσαμε καὶ βουτοῦμ' ἀκόμη. "Ετσι μονάχα εἶν' ἐλπίδα τὰ ὅσα λαχταροῦμε νὰ περάσουν ἀπ' τὸν κύκλο τῶν ὀνείρων στὸν κύκλο τῶν πραγμάτων.

Ι. Γ. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΒΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΣΜΥΡΝΑΙΟΥ

ΕΙΔΥΛΛΙΟ Δ.

Τὸν Ἔρωτα τὸν ἄγριον οἱ Μοῦσες ὅεν φοβοῦνται,
Κι' ἀπὸ καρδιᾶς τὸν ἀγαποῦν, τὸν παίρνουν κα-
[τεπόδι,
Κι' ἂν μὲ ψυχὴ ἀνερώτευτη κανέναις ἀκλουθάει,
Κρυφὰ ἀπὸ ἐκεῖνον φεύγουνε, δὲ θέλουν νὰ τὸν
[μάθουν
Μὰ ἂν μὲ μυαλὰ ἀπὸ τὸν Ἔρωτα κανέναις σαλεμένα
Ψέλνει γλυκά, ὅλες μαζὶ τρέχουν σ' αὐτὸν μ' ἀ-
[πουῦδα.
Μάρτυρας εἶμαι πῶς αὐτὸς ὁ λόγος γιὰ ὅλους ἦταν
Ἀληθινός γιατὶ ἂν θνητὸ φέλνω ἄλλον ἢ κανένα
Ἀθάνατον, ἡ γλῶσσά μου μπερδεύεται, κι' ὡς
[πρῶτα
Δὲ Τραγουῦάει μ' ἂν τίποτε γιὰ τὴν Ἀγάπη ψέλνω
Ἢ τὸ Λυκίδα, τότες
Λαρυῦμνο ἀπ' τὸ στόμα μου χύνεται τὸ τραγοῦδι.

ΗΛΙΑΣ Π ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ο „ΤΡΙΤΟΣ"

Ἡ ὑπηρέτρια Ἄννα, λέει, ὁ συγγραφεὺς πῶς εἶνε τρελλή. Μὰ 'γὼ ποὺ εἶδα τὸ δρᾶμα παιζόμενον στὴ Νέα Σκηνή, κατάλαβα πῶς ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους πιὸ γνωστικὴ εἶτανε αὐτή ἡ Τρελλή.

Καὶ πῶς : ὅὲν εἶνε πιὸ τρελλὴ τάχατι ἡ κυρία ! ποὺ ἄφησε τὴ τρελλὴ ὑπερέτρια νὰ τῆς ἁρπάξῃ τὸ μυστικό ; καὶ νὰ μαρτυρήσῃ χωρὶς νὰ θέλῃ εἰς τὴ θεὰ τοῦ ἐρωμένου της τὸ μυστικό ;

Καὶ δὲν εἶνε πιὸ κουτὸς ὁ σύζυγος ποὺ κάθεται τόσην ὥρα νὰ συζητῇ περὶ καθηκόντων καὶ λύσεων, καὶ λέει χωρὶς ἀκόμα νὰ τὸ ξέρῃ, ὅτι ἡ γυναῖκα του ἔπρεπε νὰ τιμωρήσῃ μὲ τὸν ἐρωμένο της καὶ ὄχι μ' αὐτόν ;

Ἐπὶ τέλους τὸ δίκιο ὅὲν τὸν πνίγει ; πρὶν αὐτοκτονήσῃ, τοὐλάχιστον δὲν θέλει νὰ τῆς πῇ ἕνα λόγο, ἕνα παράπονο ;

Κι' ὁ τελευταῖος τῶν ἀνθρώπων ἔχει ν' ἀφήσῃ μιὰ παραγγελιά. Ἀλλὰ ξέχασα: τὴν φιλάει μὲ τρόπο ποὺ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς θεατὰς νὰ ἐννοήσουν ὅτι αὐτὸ συμβαίνει γιὰ τελευταία φορά. ἀλλὰ πότε γίνεται τοῦτο ; προτοῦ ἀκόμα μάθῃ, ἴσῃ, καὶ βεβαιωθῇ, ἔχει πάρει τὴν ἀπόφασί του μ' ἕνα μόνο λόγο τῆς τρελλῆς ὑπερέτρισας, «ὅτι ὁ κύριος Κρίτων ἄφησε τὰ πάντα του».

Ἡ ὑπόθεσις κοινή, κοινοτάτη, καὶ πιὸ κοινὴ ἡ διεξαγωγή αὐτῆς. Καὶ λίγο ἀπίθανος. Κάθε ἄλλος θάκανε μερικὰς δοκιμές· λόγου χάριν θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ τὴν γιατρέψῃ, θὰ εἴτανε καὶ μηχανική καὶ πιὸ πρακτική ! Καὶ ὕστερα ἀπὸ ἕξι μῆνες κοὶ αὐτὴ θὰ εἶτανε γιατρεμένη, αὐτὸς ἥσυχος καὶ μεῖς πιὸ ἥσυχοι. Ἂν ἐβεβαιώνετο ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ τιμή του δὲν εἶχε τίποτε νὰ φοβηθῇ ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα τὸ θέλει

Ἄλλως τε ἠδύνατο νὰ εἶνε ἡ γυναῖκα κατ' ἀντίθεσι μὲ τὸν ἄνδρα φύση κακή, καὶ τότε πάλιν ὅὲν θὰ δικαιολογεῖτο ἡ θυσία ! Γιατί ὅπως ἔχουν τὰ πράγματα, ἀφ'οὗ ἦτο ἡ γυναῖκα εὐγενὴς φύση, ἠδύνατο νὰ σωθῇ καὶ αὐτὴ καὶ ἐκεῖνος καὶ ὁ ἄλλος. χωρὶς νὰ γεννῇ ζήτημα καὶ δράμα. Ἂν δὲ πάλιν ἐβεβαιώνετο ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε γεῖνει τότε εἰμπορούσι νὰ τὴν πετάξῃ ἔξω, χωρὶς τὸ χιόνι μὲ τὸν ἥλιο νὰ ἔχῃ σχέση μὲ τὰ ἠθικὰ κοινωνικὰ καὶ ψυχολογικὰ θέματα....

Ὅπως διεξάγεται τὸ δρᾶμα αὐτὸ καθεαυτὸ φέρει τὴν σφαγίδα τῆς ψευτιᾶς. Δὲν γίνεται ποτὲ ἕνας τόσον ἥσυχος... ἥσεμος ἀνθρωπάκος εὐτυχὴς σύζυγος καὶ ἀνύποπτος οἰκογενειάρχης νὰ μετεβληθῇ ἀπὸ μία στιγμὴ ἔτσι μ' ἕνα λόγο τῆς ὑπερετρίας καὶ νὰ πάρῃ ἀπόφασι νὰ σκοτωθῇ χωρὶς νὰ παλαίσῃ χωρὶς νὰ συντρέξουν ἄλλα γεγονότα σκοπὸν ἔχοντα νὰ προδιαθίσουν τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ παρασκευάσουν τὴ λύση. Ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ παρατεθῇ ἀκόμα μιὰ πράξις μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας.

Οὐδεμία πωποτοτυπία, οὔτε στὴ πλοκή, οὔτε στὴν ὑπόθεση, οὔτε στοὺς χαρακτῆρες, οὔτε στὰς ἰδέας

Βάλλεν-Σταΐν

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΠΟΥ ΘΑΧΟΥΜΕ

(Ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ κ. Χαρ. Ἀνδρεάδη : «Ἡ γλῶσσά μας κτλ..»

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ 34 φύλλο).

Μὰ τί μπορεῖ νὰ σοῦ κάνῃ τὸ δημοτικὸ σχολεῖο, πῶς μπορεῖ νὰ ἐργασθῇ καὶ πῶς μποροῦν τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ νὰ μάθουνε γράμματα, ἀφοῦ τ' ἀποδείξαμε ἴσα μὲ τώρα πολλὲς φορὲς καὶ εἶνε περιττὸ νὰ τὸ ξαναειποῦμε, πῶς σὲ τέσσερα, πέντε χρόνια δὲ μποροῦν μήτε τὴ γλῶσσα νὰ μάθουνε ἀβέβαια, ἂν ἤτανε καὶ σ' ἐμᾶς ὅπως εἶνε στὴν Εὐρώπη, κι' ἃ γράφαμε ὅπως μιλᾶμε, τὰ παιδιά μας θὰ κάνανε μόνο εἴκοσι ἢ τριάντα μέρες τὸ πολὺ γιὰ νὰ μάθουν ἀνάγνωσι, κι ἄμα μαθαίνανε τὴν ἀνάγνωσι, δὲ θὰ εἴχαν πιὰ νὰ κουρασταῦν ὅπως σήμερα αἰώνια μὲ τὴ γλῶσσα Δίχως γλῶσσα πάλι τί μπορεῖ νὰ μάθῃ κανένας, ἀφοῦ ὅ,τι μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος τὰ μαθαίνει μὲ τὴ γλῶσσα;

Ἡ ζημία μας τώρα πιστεύω πῶς φαίνεται καθαρὴ καὶ ξάστερή. Ἂν εἴχαμε στὰ σχολειά μας τὴ γλῶσσα ποὺ μιλᾶμε ὅ,τι γίνεται σήμερα στὴν Εὐρώπη θὰ γινότανε καὶ σ' ἐμᾶς, καὶ ἡ Ἑλλάδα ποὺ ἔχει σήμερα ἐμπόριο 153 ἑκατομμ. φράγκα χρυσᾶ, (δηλαδὴ τίποτις κοντὰ στ' ἄλλα τὰ ἔθνη) μποροῦσε νἄχῃ, κατὰ τὸν τόπο ποὺ ἔχει, 10 δισεκατομμύρια φράγκα ἐμπόριο. Κ' ἐπειδὶς οἱ Ἕλληνες πούνε στὸ ἐξωτερικὸ εἶνε δύο φορὲς παραπάνω, γάνουνε κι ἐκεῖνοι ἄλλα 20 δισεκατομμύρια, ὥστε τὸ δικό μας τὸ ἔθνος χάνει τὸ ὅλο 30 δισεκατομμ. χρυσᾶ φράγκα ἐμπόριο ποὺ μποροῦσε νὰ κάνῃ κάθε χρόνο. Καὶ τὸ χάνει αὐτὸ τὸ ἐμπόριο, καὶ δὲ βγάζει στὸ ἐξωτερικὸ τίποτις τὸ δικό μας τὸ ἔθνος, γιατὶ δὲν ἔχει τίποτις νὰ βγάζῃ παρὰ τιποτένια πράγματα, καὶ δὲ φέρνει πάλι ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ παρὰ τιποτένια πράματα, γιατὶ δὲν ἔχει λεφτὰ νὰ τ' ἀγοράσῃ. Ἀπ' αὐτὰ τὰ 30 δισεκατομμύρια τὰ μισα βέβαια πάντα εἶνε καθαρὴ ζημία.

Ἐμεῖς ἀναφέραμε ἰδιαίτερα μόνο γιὰ τοὺς ζευγάδες, μὰ ὅ,τι εἴπαμε γι' αὐτοὺς τὸ ἴδιο κάνει καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ποὺ ἔχουνε μιὰ τέχνη στὸ χέρι τους. Ὁ Ξενοφῶντας πολὺ σωστὰ λέγει πῶς ὅταν πηγαίνουνε μπροστὰ οἱ δουλειὲς τῶν ζευγάδων κοντὰ σ' αὐτοὺς πάνε καλὰ κ' οἱ ἄλλοι τεχνῖτες. Μὰ σὰ δὲν ὀργώνεται ἡ γῆς τὰ φέρνουνε σκοῦρα κι οἱ ἄλλοι τεχνῖτες, κ' οἱ στερειανοὶ κ' οἱ θαλασσινοί. (Ξενοφῶντος Οἰκονομ. Ε'. 17.)

Τώρα 15 δισεκατομμύρια ζημία ποὺ ἔχουμε τὸ χρόνο ἀπ' τὴν καθαρεύουσα μπορεῖ σὲ μερικοὺς νὰ φαίνεται πῶς εἶνε περισσότερα ἀπ' τὴν ἀληθινὴ ζημία ποὺ μᾶς γίνεται, Δὲν εἶνε καθόλου περισσότερη, μὰ ἐμεῖς ἂς λογαριάσουμε τὴ ζημία τοῦ κάθενὸς μὲ τρόπο ποὺ κανένας νὰ μὴ μπορέσῃ νὰ πῇ πῶς δὲν εἶνε τόση ἡ ζημία μας.

Στὴ Γερμανία συχνὰ μπορεῖ νὰ ἰδῇ ὁ ἄνθρωπος καμμιὰ μητέρα νὰ κάθεται μὲ τὰ παιδιά της τὴν ὥρα ποὺ δὲν ἔχει δουλειὰ καὶ νὰ διαβάζῃ αὐτὴ φωναχτὰ, καὶ ν' ἀκοῦν τὰ παιδιά της κι' ὁ ἄντρας της μὲ σιωπὴ καὶ μὲ προσοχὴ σὰν νὰ βρισκόντανε στὴν Ἐκκλησιά, ὅπως μαρτυράει ὁ κ. Ἀραβαντινός (Ἑστία ἔτος 1887 σ. 26.) Μὰ σ' ἐμᾶς τέτοιο πρᾶμα δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ. Σ' ἐμᾶς, ὅπως τὸ μαρτυράνε ὁ κ. Καζάζης κι' ὁ μακαρίτης Σ. Ρώμας, μόνο στοὺς καφενέδες καὶ στὰ καπηλειὰ περνᾶνε τὸν καιρό τους οἱ ἀνθρῶποι με τὰ χαρτιὰ καὶ μὲ τὸ τάβλι. (Παρνασσὸς τόμ. Δ'. σ. 274.)

κολο αὐτὸ τὸ ξομολογιέμαι. Πρέπει νὰ διαβάσῃ κανένας τὰ περισσότερα ποιήματα τοῦ Μορεὰς ἀπὸ τὸν «Περιπαθῆ προσκυνητὴ» τὴν «Ἐριφύλη» τὰς «Sylves» τὴν «Οἰνώνη καὶ μερικὰ ἀπὸ τὶς «Cantilenes» γιὰ νὰ δεῖ πόσο τὸν ἐμιμήθηκε ὁ κ. Βασιλικὸς καὶ πόσους στίχους του ἔχει τεχνικὰ μέσα στὰ ποιήματά του. Θὰ τοὺς βρεῖ αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς κισσοὺς καὶ τὰ ἄνηθα καὶ τὰ χλωμὰ βράδια καὶ τὴ ἀσφοδέλια καὶ τὸν τραγουῦδη Πάνα κι' ὅλους τοὺς τίτυρους καὶ Σάτυρους ὡς τὸ τετράστιχο στὸ τραγοῦδι τοῦ Αἴνου, ποὺ λέει:

Ἐκεῖ στοῦ Λάτμου τὴν ἐρμιὰν
Ὅπου ὁ χλωμὸς λωτὸς πεθαίνει
Κάποιο χαμένον ὄνειρο
Ζητάει ἡ σελήνη ἐρωτεμένη

καὶ ποὺ θυμίζει πιὸ πολὺ ἐδῶ παρὰ στάλλα ποιήματά του τὸ τραγοῦδι τοῦ Μορεὰς «Astre brillant», πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ στίχο Phebé. . . . . .

Ce rocher du Latmos où tu fus amoureuse. Καὶ εἶνε ἀκόμη στὸ ἴδιο «Τραγοῦδι τοῦ Αἴνου τὰ δύο πρῶτα τετράστιχα:

Κάτι πεθαίνει μέσα μου κτλ. μιὰ κατὰ λέξη μετάφραση δύο τετράστιχων τοῦ Βερλαίν.

Ὁ Μορεὰς ἔχει νὰ κάμει πολὺ στὰ ποιήματα τοῦ κ. Βασιλικοῦ πρὸ πάντων γιὰ τὶς εἰκόνες, τὴν παράθεση τῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀπὸ τὸ φυτικὸ βασίλειο, τὴ θρηνητικὴ φράσι, τὴν ὡραιότατη ἀνάμιξη τῶν μυθολογικῶν συμβόλων, εἶνε βέβαια καὶ τὸ εἶδος τῆς ποίησης ποὺ φέρνει σὲ πολλὲς μερὲς ἄθελα τὴν ὁμοιότητα αὐτή, μὰ δείχνεται καὶ πολὺ φανερὰ πόσον ὁ κ. Βασιλικὸς εἶχε μπροστά του τὸν κ. Μορεάς. ὅταν ἔγραφε τὰ «Τραγοῦδια τῆς Ἐρημιᾶς» καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ «Ἐλεγεῖα καὶ τὰ Βιβύλλια».

Καὶ τὸ δεύτερον αὐτὸ βιβλίο τοῦ κ. Βασιλικοῦ μαζὶ μὲ τ' ἄλλα ποιήματά του, ποὺ εἶναι δημοσιευμένα στὰ περιοδικά. «Ἡ Τέχνη», «τὸ Περιοδικόν μας» καὶ «ὁ Διόνυσος.» μ' ὅσον κι' ἂν μᾶς γεννοῦν κάποτε ἀπὸ τὸ μυστικὸ τρομο, ποὺ κλειοῦνε μέσα τους, μίαν ἀναπριχίλα, ποὺ νειώθουμε ἅμα διαβάζουμε τὰ ποιήματα τοῦ Μαιτερλιγκ, μᾶς φέρνουν ἀρκετὰ πτὸ νοῦ τὸ Μορεάς. τὸ Βερδλαίν καὶ τὸ Ρενιέ.

Στίχους καθαυτὸ ἀντιγραμένους δὲ θὰ βρεῖ κανένας παρὰ μερικοὺς ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Θὰ βρεῖ ὅμως εἰκόνες, ἰδέες, παρομοίωσες παρμένες ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς Γ'ἄλλους ποιητές, καὶ πρὸ πάντων τὴν ψυχή τους. Μὰ ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε καὶ ἡ ἰδιατοῦ κ. Βασιλικοῦ γι'αὐτὸ ἡ μεγαλείτερη ἐντύπωση, που μᾶς κάνουν τὰ ποιήματά του, εἶνε ἡ ἐντύπωση τοῦ ψευτικου.

Ἐκεῖνοι «οἱ ἀρωστημένοι ἥλιοι» καὶ τ' ἄλλα τρομαχτικὰ ξεφωνήματα μᾶς δείχνουν, ὅτι ὁ ποιητὴς δὲ λέει καθαρὰ ὅ,τι αἰσθάνεται καὶ κλεῖ μέσα του.

Καὶ εἶνε πολὺ λυπηρὸ αὐτό, γιατὶ οἱ πρῶτοι στίχοι τοῦ κ. Βασιλικοῦ μ' ὅλη τὴ μετολίβδηση στὴν εὐμορφιά τους τοῦ Μορεάς, μᾶς ἔκαναν νὰ πιστέψουμε, πῶς. βρίσκοντας τὸν ἀληθινό του δρόμο ἀργότερα, θὰ μᾶς ἔμενεν ἕνας σωστὸς Ἕλληνας ποιητής. Μὰ παρασύρθηκε κ' αὐτὸς στὸν δρόμο του κ' ἔτσι ἔγινε ποιητὴς Γαλλογερμανοέλληνας.

***

Εἶνε τόπος ἐδῶ νὰ πῶ διὰ λόγια καὶ γιὰ τὸν κ. Η. Ζητουνιάτη, ποὺ τὸ μοναδικὸ βιβλίο του «Ἀστέριαν» ἔχει μέσα τραγοῦδια παράδοξα καὶ ἀποκαλυπτικά, μὰ καὶ δείχνουν πῶς καὶ γι' αὐτὰ χρειάστηκε ξένο γέρι γιὰ νὰ γραφοῦν. Τὴν ἀξία τῶν τραγουδιῶν δὲ θὰ τὴν ἐξετάσω καθόλου, μονάχα θὰ πῶ πῶς κι' αὐτὸς θέλησε νὰ γράψῃ ἀρχαίας ἐμπνευσης στίχους, μὰ τὴν ἐμπνευσή του στὰ πιότερα τῆ δανειστήκαν ἀπὸ τοὺς ξένους, κ' ἔτσι ὅταν διαβάζει κανένας τὴ «Δανάη» θυμᾶται ἀρκετὰ τὴν Ἐριφύλη τοῦ Μορεάς. ὅπως θυμᾶται τὸν ἴδιο ποιητὴ καὶ σ' ἄλλους στίχους του, καὶ τὸν Ἐρενιᾶ σὲ κάμποσα τοννέτα του, καθὼς στὸ «Αἴνο» στὸ «Ἠχὼ καὶ Νέρκισσος» καὶ σ' ἄλλα, ποὺνε περιττὸ νὰ τ' ἀναφέρω.

Ὁ κ. Ζητουνιάτης ἔγραψε καὶ «Ποίες Ἀσκραϊκές» θέλοντας νὰ δείξει πῶς ξέρει τὸν Ἡσίοδο, γιατὶ καὶ ὁ Ἡσίοδος ἔχει γράψει «Ποίες» καὶ τὸ πρῶτο τετράστιχο στὸν «Πανάρχαιο Τραγουδιστή» εἶνε μιὰ ἔμμετρη μετάφραση μερικῶν γραμμῶν τῆς βιογραφίας τοῦ Ἡσίοδο-